

QAYTA SUG'URTANING RISKLARNI DIVERSIFIKATSIYALASH VA MOLIYAVIY XAVFLARNI KAMAYTIRISHDAGI O'RNI

Abirqulova Sohijamol Normuhammad qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Sug'urta kompaniyalari faoliyatida risklarning yuqori darajada to'planishi moliyaviy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Qayta sug'urta mexanizmlari ushbu risklarni diversifikatsiyalash va moliyaviy xavflarni kamaytirishda samarali vosita hisoblanadi. Qayta sug'urta orqali sug'urta kompaniyalari o'z majburiyatlarini qayta taqsimlab, zararlarni kengroq moliyaviy baza o'rtasida bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon kapitaldan samarali foydalanish, to'lov qobiliyatini saqlash va investitsion faoliyatni davom ettirishga sharoit yaratadi.

Kalit so'zlar: qayta sug'urta, risklarni diversifikatsiyalash, moliyaviy xavf, sug'urta kompaniyalari, barqarorlik.

Sug'urta bozorida risklarning yuqori darajada to'planishi kompaniyalarning moliyaviy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, tabiiy ofatlar, yirik ishlab chiqarish avariylari, ekologik falokatlar yoki pandemiya kabi kutilmagan hodisalar sug'urta kompaniyalari zimmasiga yirik moliyaviy majburiyatlarni yuklab qo'yadi. Bunday vaziyatlarda sug'urta kompaniyalari kapitalining yetishmasligi nafaqat ularning moliyaviy barqarorligini, balki butun sug'urta tizimi ishonchliligini xavf ostiga qo'yadi. Shu bois qayta sug'urta mexanizmlari sug'urta bozori barqarorligini ta'minlashda va xavflarni samarali boshqarishda strategik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Qayta sug'urta sug'urta kompaniyalariga o'z portfellaridagi yuqori xavfli majburiyatlarni qayta taqsimlash, ularni yirik va ixtisoslashgan qayta sug'urtalovchi kompaniyalarga transfer qilish imkonini beradi. Natijada risklarning diversifikatsiyasi ta'minlanadi, ya'ni xavflar geografik hududlar, sohalar va tarmoqlar kesimida bo'linadi, moliyaviy xavflarning kamayishi kuzatiladi, chunki zararlar kengroq moliyaviy baza o'rtasida bo'linadi, sug'urta kompaniyalarining to'lov qobiliyati mustahkamlanadi va kapitaldan samarali foydalanish imkoniyati yuzaga keladi. Bu esa o'z navbatida investitsion faoliyatni kengaytirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, qayta sug'urta sug'urta kompaniyalari uchun "moliyaviy xavfsizlik yostiqlashi" vazifasini bajaradi. Masalan, Shveysariya, Germaniya va Buyuk Britaniya sug'urta bozorlarida qayta sug'urtaning rivojlanganligi sug'urta kompaniyalariga yirik zararlarni qoplash, global moliyaviy zarbalarni yengib o'tish va sug'urta faoliyatining uzluksizligini ta'minlash imkonini bergan. Bundan

tashqari, qayta sug'urta mexanizmlari xalqaro moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim o'rin tutadi, chunki ular mamlakatlararo risklarni taqsimlash orqali global moliya tizimidagi zarba yutilishini ta'minlaydi.

O'zbekiston sug'urta bozorida ham qayta sug'urta tizimini kengaytirish va takomillashtirish dolzarbdir. Xorijiy qayta sug'urtalovchilar bilan hamkorlikni rivojlantirish, milliy qayta sug'urta institutlarini tashkil etish, risklarni hududiy va tarmoqlar bo'yicha segmentatsiya qilish mexanizmlarini joriy etish kompaniyalar barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, zamonaviy raqamli platformalarni joriy etish orqali qayta sug'urta shartnomalarining shaffofligi, tezkorligi va hisob-kitoblarining aniq bajarilishini ta'minlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, qayta sug'urta risklarni diversifikatsiyalash va moliyaviy xavflarni kamaytirishda sug'urta kompaniyalari samaradorligini oshiruvchi strategik vosita sifatida qaralishi lozim. U nafaqat kompaniyalar to'lov qobiliyatini va barqarorligini ta'minlaydi, balki milliy sug'urta bozorining jozibadorligini, xalqaro reytingini va investitsion muhitini yaxshilashda ham hal qiluvchi ahamiyatga ega..

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Reinsurance: Fundamentals and New Challenges. – Swiss Re Sigma Report, No. 5/2022. Zürich: Swiss Re Institute, 2022.
2. Global Reinsurance Market Statistics. – Munich Re, Annual Report, 2023.
3. IAIS (International Association of Insurance Supervisors). Global Reinsurance Market Report, 2023. Basel: IAIS Publications.
4. Rustamov, N. I. (2021). Sug'urta bozorini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. Toshkent: TDIU nashriyoti.
5. Axco Insurance Market Report – Uzbekistan, 2024. Axco Global Insurance Intelligence.
6. Skipper, H. D., & Kwon, W. J. (2007). *Risk Management and Insurance: Perspectives in a Global Economy*. Blackwell Publishing.